

4.09.80

El llenguatge

Oracions comparatives

Nosaltres ens estimem més una construcció com La seva crítica és més aviat subjectiva que no pas objectiva, amb aquest ús tan característic del català del no expletiu, reforçat per l'altra negació pas, i que pot revestir diverses variants, que no pas una construcció com La seva crítica no és tant objectiva com subjectiva, per la qual tanta predilecció semblen demostrar molts publicistes actuals. Fabra, a la seva Gramàtica de 1956, indica nombrosos exemples diversos de l'ús del no expletiu en frases comparatives, i els que podríem adduir dels nostres millors escriptors serien, també, nombrosíssims: Si teniu la veritable vocació, us atrauran més les frondes que no pas la Venus de marbre en la cruïlla (Josep Carner), La seva força és d'haver-ho sentit més que no pas sabut (Carles Riba), ...una contracrítica, la qual, però, fins ara ha estat dirigida «ad hominem» més aviat que no pas «ad opus» (Carles Riba). Notem que en la construcció que defensem, com a més pròpia de la nostra llengua, el terme de la comparació que s'emfasitza és el positiu, en lloc del negatiu, tal com s'esdevé en la construcció concurrent.

Aquesta preferència actual a què ens hem referit per construccions com No és tant un problema de diners com de convicció—en lloc de És un problema de convicció més aviat que no pas de diners— emmena fins i tot a iniciar amb el primer dels seus termes comparatius oracions que després es resolien amb la conjunció adversativa sinó, que no és mai el segon terme d'una comparació sinó que indica que allò que afirmem del membre de l'oració que precedeix ho neguem d'un membre anterior: Vet aquí un exemple llegit recentment d'aquesta construcció híbrida: «No es tracta tant de dos sistemes enfrontats sinó de dos intents d'imperialisme enfrontats». O comparem dos membres d'una proposició: «No es tracta tant de dos sistemes com de dos intents...» o bé neguem de l'un allò que afirmem de l'altre: «No es tracta de dos sistemes sinó de dos intents... Notem que aquesta darrera construcció, amb els termes correlatius no...sinó, admet també que el primer sigui reforçat amb la negació pas, com en aquest exemple de Rovira i Virgili: Així hem vist Prades; no pas com una fesomia de línies definides, sinó com una taca de color. I, anàlogament, amb el segon terme substituït pel seu equivalent ans, com en aquest altre exemple del mateix autor (i del mateix llibre: Teatre de la natura): Les soledats de Siurana són, no pas un càstig d'exili, ans un domini de conquesta.

Albert Jané